

Paradajzov moljac – *Tuta absoluta*

Paradajzov moljac je poreklom iz Južne Amerike, gde je postao ozbiljna štetočina početkom 1980-tih. U Evropi je prvo detektovan u Španiji, a sada je raširen u Južnoj Evropi, Severnoj Africi...

Opis: Mali sivkasti leptiri. Telo leptira je dužine 5 do 7 mm. Raspon krila je 8 do 10 mm. Prednje krilo je sa karakterističnim sivim linijama i crnim tačkama. Antene su tanke, sa poprečnim belim šarama, pa liče na nisku bisera i to je važno prilikom razlikovanja od drugih sličnih vrsta. Ipak tačnu determinaciju mogu obaviti samo lica koja imaju osnovna takonomska znanja. Gusenica je zelene do roze boje. Gusenica se razvija na paradajzu, krompiru i drugim vrstama iz familije pomoćnica.

Postoje podaci i o štetama na mahunarkama.

Štete prave na svim delovima paradajza. Gusenice prave mine na listovima hraneći se tkivom između gornje i donje površine lista. Takođe se ubušuju u plod i on se ne može koristiti za upotrebu. Štete mogu biti i do 100%. Na krompiru pravi prvenstveno štete na nadzemnim biljnim organima, ali u zadnje vreme se mogu naći podaci i o oštećenjima krtola. Već početkom aprila se mogu hvatati prvi primerci.

Selektivnost klopke prema istraživanju u Mađarskoj je potpuna. Nisu hvatane druge slične vrste.

Dužina trajanja Csalomon® klopke zavisi od uslova tokom godine. U zavisnosti od temperature jedan feromon traje 4 do 6 nedelja. Posle tog perioda se predlaže postavljanje novog feromona da bi se nastavila efikasna detekcija i praćenje. Promenu lepljive ploče treba vršiti svakih 7 do 10 dana. U slučaju brojnog ulova, lepljivu ploču treba menjati i češće. Ali tada je bolje da se feromon izvadi iz klopke i postavi na posudu za masovno izlovljanje.

RAG - delta Csalomon® klopka je odlična za rano otkrivanje i praćenje brojnosti paradajzovog moljca. Ukoliko do sada nije zabeležna pojava paradajzovog moljca u blizini, preporučuje se upotreba jedne RAG klopke, bez obzira na broj plastenika koji imate. Ukoliko je moljac zabeležen, preporučuje se upotreba po jedne klopke na svaki plastenik.

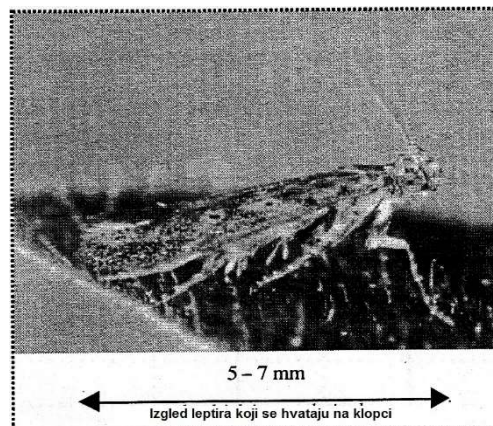
Principi kontrole paradajzovog moljca: Čim počne da se hvata 10 moljaca na dan pomoću RAG delta klopke, preporučujemo da se feromonska kapsula izvadi iz RAG klopke i postavi iznad posude sa vodom u plasteniku, jer ona može da služi za **masovno izlovljavanje moljaca**. Tada je u vodu potrebno dodati i par kapi deterdženta za suđe ili okvašivača, kako bi se privučeni moljci davili u vodi. Metoda masovnog izlovljavanja može da drži brojnost moljaca a samim tim i šteta u prihvatljivim granicama.

Kada se masovno počeo javljati, suzbijanje moljca se vršilo sintetičkim insekticidima. Paradajzov moljac je odmah pokazao da, kao i svi insekti sa mnogo generacija godišnje brzo razvija otpornost prema insekticidima. U svetu je ovaj moljac zbog čestog prskanja već razvio otpornost prema svim poznatim insekticidima! Zato se insekticidi trebaju upotrebljavati kao krajnja mera suzbijanja koja se sprovodi isključivo nakon upotrebe drugih mera suzbijanja. Kao glavna mera suzbijanja se koriste posude sa feromonima za masovno izlovljavanje, zatim uklanjanje i uništavanje listova sa minama moljca, upotreba prirodnih neprijatelja u zatvorenom prostoru. Od prirodnih neprijatelja mogu se koristiti predatorske stenice i osice i bolesti. Od bolesti moljaca preporučuju se preparati Biotix, Naturalis biogard i Lepinox plus, posebno tokom berbe, jer su preparati bezbedni po zdravlje čoveka. Njihovo delovanje nije brzo, ali ukoliko se od rasađivanja koriste mere masovnog izlovljavanja feromonima, brojnost leptira ostaje niska i onda navedeni preparati dugoročno daju najbolje rezultate.

Više podataka o upotrebi feromonskih klopki pročitajte na <http://agroprotekt.leptiri.co.rs/klopke.htm>

Stanje štetnih organizama u poljoprivredi
www.agropozorenje.rs

Feromone koji će se kasnije koristiti čuvati na temperaturi od -5 do -10°C (u zamrzivaču)

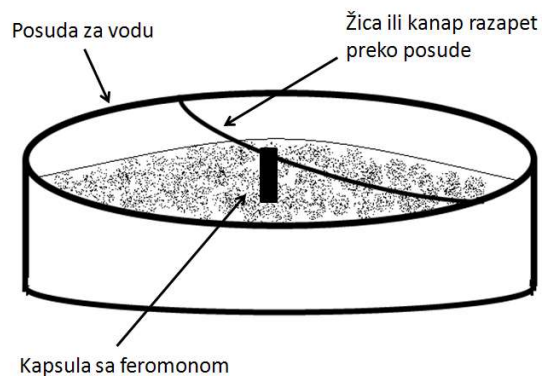

Upotreba Delta klopke RAG i feromona za masovno izlovljanje paradajzovog moljca *Tuta absoluta*

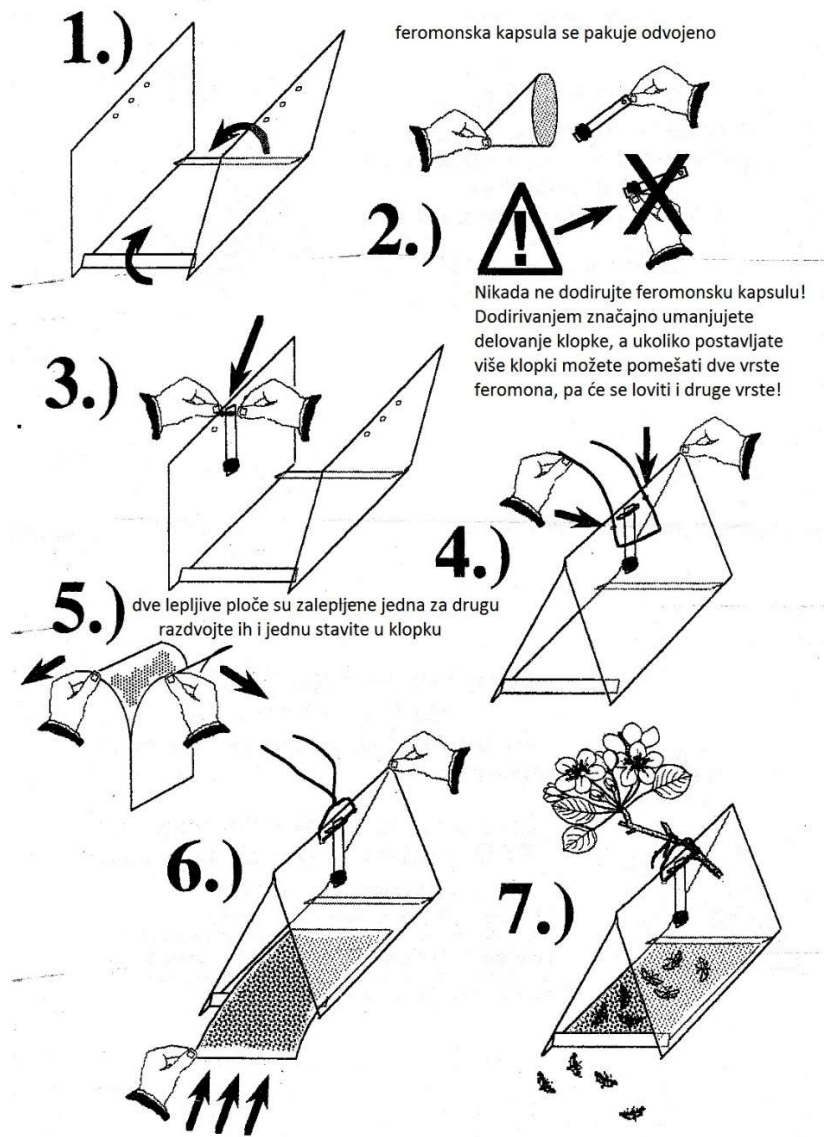
Posuda za vodu treba da bude 40 do 50 cm u prečniku. Najbolje su posude plave boje, a zatim bele boje. Dubina posude ne mora biti velika (10 do 15 cm).

Najpre se feromonska kapsula postavlja na žicu ili kanap koji se razapnu iznad posude. Zatim se posuda postavi u plastenik zemlju ili na pripremljeni nosač (visine 1-1,5m). Voda se sipa u posudu do nivoa od 1 do 2 cm ispod kapsule feromona. U posudi treba da bude najmanje 3 do 5 cm vode. Ako nivo vode padne usled isparavanja dosuti vodu do nivoa 1-2cm do kapsule. U vodu se kapne 1 do 2 kapi tečnosti za pranje suđa ili okvašivača za pesticide (Inex, Trend, Magis, Silwet, Smartwet).

Leti je nekada potrebno dosipati vodu i svaki dan, jer se može desiti da voda brzo ispari usled visokih temperatura! Najbolje je vodu promeniti čim je više do 30% površine prekriveno mrtvim moljcima. Ukoliko je brojnost moljaca velika, mrtvi moljci će za dan dva prekriti celu površinu, i onda ih treba pokupiti cediljkom i izbaciti izvan plastenika, jer se uginuli primerci brzo usmrde. U slučaju velikog ulova i visokih temperatura vodu menjati svakih 5 do 10 dana.

Csalomon® Uputstvo za sastavljanje RAG delta klopke

Csalomon® je registrovana robna marka
Plant Protection Institute, Hungarian
Academy of Science.

Proizvođač: MTA Agrártudományi
Kutatóközpont Növényvédelmi Intézet
(Plant Prot. Inst. CAR)

Budapest, Herman Ottó ut 15, H-1022,
Hungary; internet adresa:
<http://www.csalomontraps/>